

آقای هندسه

آشنایی با استاد محمد هاشم رستمی؛ مؤلف دایرةالمعارف بزرگ هندسه

اسفندیار معتمدی

نوشتن مجموعه‌ای به نام «مکان هندسی» است. این مجموعه در هفت یا هشت جلد تنظیم خواهد شد و ۲۲ موضوع را دربر خواهد گرفت. این کتاب در چهارمین جشنواره کشوری معلمان مؤلف بین کتاب‌های علوم پایه رتبه اول را کسب کرده و لوح تقدیر و تندیس جشنواره را دریافت کرده است. استاد رستمی دستی هم در تألیف کتاب‌های درسی داشته است. ایشان پنج جلد کتاب ریاضی درسی با همکاری استادان ریاضی نوشته است و به همین علت در سال ۱۳۸۴ به عنوان مؤلف برگزیده کتاب‌های درسی ریاضی وزارت آموزش و پرورش انتخاب شده است. این همکاری فقط در بخش کتاب‌های درسی نیست، بلکه در موضوعات گوناگون ریاضی است. به طور کلی، حدود ۷۰ جلد کتاب ریاضی نام رستمی را بر صفحه نخست دارند که ۲۰ جلد آن‌ها با همکاری دیگران صورت گرفته است.

محمد هاشم رستمی به خاطر تألیف دایرةالمعارف هندسه که تأثیرگذار در آموزش و پرورش کشور بوده است، در ۱۲ اردیبهشت ۱۳۸۸ به عنوان معلم ماندگار (چهره فرهنگی ماندگار) جمهوری اسلامی ایران انتخاب شده است.

محمد هاشم رستمی همچون بسیاری از معلمان کشور پرکار و کم توقع است. بیشتر از آنکه بخواهد از امکانات زندگی در اختیارش قرار دهند، می خواهد فرصت خدمت بیشتری داشته باشد و دامنه خدماتش گسترده تر و اثرش ماندنی تر باشد. او از مسئولان کشور می خواهد مجموعه دایرةالمعارف هندسه را به عنوان یک اثر به مجامع علمی و فرهنگی معرفی کنند و امکان ترجمه آن را به دیگر زبان‌ها فراهم آورند و نیز هر تألیف جدیدی را که در موضوع هندسه در جهان چاپ می شود، در اختیارش قرار دهند تا ویرایش جدید دایرةالمعارف هندسه را در هر چاپ ویرایش و به روز رسانی کند و اثری کامل تر از خود باقی بگذارد.

آقای رستمی به شکرانه موفقیتی که فرزندانش دکتر مهرداد، دکتر کتایون و دکتر آتوسا رستمی به دست آورده‌اند و همراهی صمیمانه همسرش خانم **سیمین دخت ترک پور** می کوشد پرچم قلم، اندیشه و استدلال را در کشور بالا برد؛ به ویژه آموزش هندسه را چنان جذاب کند که همگان هندسه بدانند و بتوانند در مدرسه افلاطون با احترام راه یابند. ■

دایرةالمعارف هندسه‌ای که نوشته است می شناسند. او می گوید:

دایرةالمعارف هندسه مجموعه کاملی است از قضیه‌ها، مسئله‌ها و تاریخ هندسه که برای تألیف آن از حدود ۵۰ سال پیش به کار مشغول بودم. برای این کار به جمع‌آوری کتاب‌های هندسه موجود در ایران و سایر کشورها و زبان‌ها اقدام کردم. این دایرةالمعارف شامل مباحث و موضوعات بسیاری است؛ از جمله: ویژگی‌های توصیفی شکل‌های هندسی در هندسه مسطحه، رابطه‌های متریک در هندسه مسطحه، تبدیل‌های هندسی مکان‌های هندسی، ترسیم‌های هندسی، هندسه فضایی، هندسه تحلیلی، مقطع‌های مخروطی (دایره، بیضی، هذلولی و سهمی) و هندسه‌های ناقصی...»

دایرةالمعارف هندسه مجموعه‌ای ۲۱ جلدی است که تاکنون (۱۳۹۲) ۱۷ جلد از آن به چاپ رسیده و دو جایزه به آن تعلق گرفته است. به علاوه، در آذر ۱۳۸۱ هم در سومین «جشنواره کتاب‌های آموزشی رشد» وزارت آموزش و پرورش در میان کتاب‌های علوم پایه، رتبه اول را کسب کرده است. این دایرةالمعارف نخستین مجموعه‌ای در رشته هندسه است که تنها در ایران چاپ و منتشر شده است و مشابه خارجی ندارد. مخاطبان آن دبیران ریاضی، دانش‌آموزان و دانشجویان داوطلب المپیادهای ریاضی و عموم علاقه‌مندان به هندسه و دانشجویان مراکز تربیت معلم و دانشگاه‌های کشورند. آقای محمد هاشم رستمی درباره فرایند تدوین این دایرةالمعارف می گوید:

در شروع کار، کتاب‌های هندسه را که در ایران و سایر کشورهای جهان چاپ و منتشر شده بود جمع‌آوری کردم. همچنین، مجله‌های مرتبط با ریاضی و هندسه را گردآوری کردم. سپس عنوان و موضوعات استخراج و دسته‌بندی شدند. در هر جلد هم مسئله‌های مربوط به آن موضوع مورد استفاده قرار می گرفت. اولین جلد از این مجموعه در بهار ۱۳۷۳ منتشر شد و به تدریج جلد‌های بعدی هم آماده شدند. من برای تدوین این دایرةالمعارف تنها بودم. برای تدوین جلد اول از حدود ۷۵ کتاب و برای جلد چهاردهم از حدود ۱۳۵ کتاب هندسه استفاده کرده‌ام.

آقای رستمی حدود سه ربع قرن زندگی را پشت سر گذاشته است، همچون جوانان پرشور است و پرامید. او به تألیف دیگری نیز دست زده و آن

«در سال ۱۳۱۸ در طیس متولد شدم. دیپلم ریاضی را در سال ۱۳۳۸ از دبیرستان ابومسلم مشهد و لیسانس ریاضی را در سال ۱۳۴۱ از دانش سرای عالی تهران دریافت کردم. از سال ۱۳۴۱ به تدریس ریاضیات در دبیرستان‌ها، دانش سرای مقدماتی، مراکز تربیت معلم و دانشگاه پرداختم. از سال ۱۳۵۰ عضو شورای برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی (شاخه ریاضی) وزارت آموزش و پرورش هستم. در برنامه‌ریزی و تألیف چند کتاب درسی ریاضی، مشارکت داشته‌ام. طرح آموزش مستمر دبیران ریاضی را با همکاری کارشناسان دفتر آموزش ضمن خدمت، عده‌ای از استادان دانشگاه‌ها و دبیران ریاضی کشور، تهیه کرده‌ام. عضو انجمن ریاضی و شورای برنامه‌ریزی دفتر تألیف رشته‌های فنی و حرفه‌ای هستم. تاکنون حدود ۷۰ جلد کتاب تألیف کرده‌ام. دایرةالمعارف هندسه (۲۱ جلدی) را نوشته‌ام...»

این معلم، محقق، مؤلف، برنامه‌نویس، همکار طرح آموزش مستمر، آقای **محمد هاشم رستمی** است. حالت معلمی در چهره‌اش، لباسش، رفتار و گفتارش همواره ظاهر است. می کوشد خود را در مسیر تحولات آموزش ریاضی جهانی قرار دهد و از استانداردهای پیشرفته برای بهبود کیفیت آموزش ریاضی در ایران استفاده کند. نتیجه مطالعات خود را به عنوان معلم در کلاس درس، به عنوان برنامه‌ریز در برنامه‌ریزی درس ریاضی و به عنوان مؤلف در کتاب‌های درسی وارد می کند. هیچ‌گاه از یاد نمی برد که اینجا ایران است با فرهنگی کهن و هر آموزش با هر نوع کیفیت بالایی باید با شرایط قومی، ملی، مذهبی و جغرافیایی ما هماهنگ باشد.

دانش‌آموزانی که در پای درس آقای رستمی نشسته‌اند، او را معلمی کامل و انسانی وارسته معرفی می کنند. می گویند: او بر دانشی که درس می دهد (هندسه) کاملاً مسلط و آگاه است. تاریخ پیدایش هندسه و سیر تحولات آن را می داند، دلیل پیدایش پیشرفت هر قسمت از این علم را می شناسد، از کار بزرگان علم ایران در این رشته آگاه است، یادگیرندگان را به سادگی و درستی برای یادگیری آماده می کند و برمی انگیزاند. درس را با زندگی پیوند می دهد. با صداقت سخن می گوید و با زیرکی ویژه خود به هر دانش آموز متناسب با توانایی‌اش تکلیف می دهد و او را به کار می گیرد.

آقای محمد هاشم رستمی را بیشتر به خاطر